

Tintti ja kilpajuoksu avaruuteen

Jussi Karjalainen

Toimittaja Jussi Karjalainen on hakenut arkistosta ja historiantajustaan lisää valoa Sarjainfon 1/03 "Tinttiä suomeksi jo 1955!"-artikkeliin.

Lisäisin seuraavaa Sarjainfossa 1/2003 olleeseen erinomaisen mielenkiintoiseen uutiseen "Tinttiä suomeksi jo 1955!". Kirjoittaja Timo Ronkainen pohti, olisiko Uuden Kuvalehden päätoimittaja Ilmari Turja kääntänyt lehdessä ilmestyneet Tintit itse. Varmasti ei kääntänyt.

Päätoimittaja Ilmari Turja on suomalaisen lehdistöhistorian tärkeitä journalisteja, joka päätoimitti Suomen Kuvalehteä jo 1930-luvulla nostaen sen aikakauslehdistön kärkeen. Sarjisten kääntämisen tapaiset köykäiset tehtävät

hän teetti jo silloin alisillaan, saati 1960-luvulla. Uusi Kuvalehti ei todellakaan ollut mikä tahansa lehti. Sen avustajain kuului jopa presidentti Kekkonen.

Uusi Kuvalehti pyöritti 1955 Yksisarvisen salaisuuden ja 1961-64 Päämääränä kuun sekä Tintin kuun kamaralla. Jälkimmäinen sessio oli ajankohtaisuudessaan kiinnostavampi tapaus: tarkasti valvottuja suljettuja vyöhykkeitä, kylmää sotaa, vakoilua, keskusteluja ydinaseista ja niin edelleen.

Hergén studion taidonnäyte oli valmistunut jo melkein kymmenen vuotta aikaisemmin, mutta oli poikkeuksellisen hyvät syyt poimia tällainen sarja juuri syksyllä 1961.

No, kuka sitten käänsi? Uuden Kuvalehden 1960-luvun alun aikaisista toimittajista Juhani Lehtisalo ja Jaakko Lintinen eivät kumpikaan

muista kääntäjää, eivätkä tapaa, jolla Tintti päätyi lehteen. Lintinen nimeää toimitussihteeri Esa Rahikaisen yleensä hyvin aktiiviseksi ehdottamaan, mitä lehdessä voitaisiin julkaista. Hauskaa on, että vetäessään sittemmin parikymmentä vuotta Taide-lehteä Jaakko Lintinen muistaakseni sijoitti Tintin poptaidemaisen kuuraketin eräässä 1980-luvun numerossa oikein kansiaiheeksi.

Joudun sulkemaan ranskan taidottomana ainakin itseni pois. Meillä oli Uuden Kuvalehden vaikeassa taloustilanteessa hiton pienet palkat, ja jouduimme ottamaan kaikki työt, mitä saatiin. Muistan kyllä kääntäneeni joskus itsekin lehteen Vihtoria ja Klauraa ja Muumeja, Lehtisalo kertoo.

Osa nimistä viittaa saksaan päin – esimerkiksi Meulinsart on Mühlenthofin linna ja Tuhatkauno herra Bienlein. Copyright-merkintöjä sarjan yhteydessä ei julkaistu.

Yritin selvittää kääntäjät ja tekstaajat asiapapereista, mutta Uuden Kuvalehden ai kaista palkkionmaksatuskirjoja ei tietävästi ole säilynyt. Ehkä tämä kirjoitus tavoittaa asianomaiset, ja he tai muuten asiasta tietävät ilmoittautuvat Sarjainfolle?

Tekstaajien jäljestä pystyy päättelemään jotakin. Yksisarvisen salaisuudessa se näyttää olleen taiteija ja kuvittaja Ronald Westrén-Doll, "Ronkki". Kuujuttujen tekstausta taas on horjuvampaa,

YHTEISTYÖ INSINÖÖRI WOLFFIN KANSSA ON OLLUT MINULLE ERITYISEN KALLISARVOISTA. SAAN KOHTA VALMIIKSI ATOMIKÄYTTÖISEN RAKETIN, JOLLA, KUTEN TOIVON, VOIN LENTÄÄ KUUHUN...

MINUT ON SYLDAVIENIN HALLITUS PALKANNUT TÄHTI-TIETEELLISELLE OSASTOLLE. AVARUUSMATKAILU ON AINA OLLUT ERIKOISALANI...

eikä vaikuta pahaan kiirehässäkkään joutuneen taiteilijan työltä.

Tarkoin vartioidut vyöhykkeet

Kuuseikkailu alkoi numerosta 49/1961 (ei 48/1961, niin kuin Infossa kerrottiin). Kiinnostavinta koko tapauksessa on, että suurvaltojen avaruuskilpailu oli kiristynyt juuri tuona vuonna tiukimpaan kiitoonsa. Neuvostoliitto oli lähettänyt huhtikuussa 1961 ensimmäisen miehitetyn raketin avaruuteen, kyydissään Juri Gagarin. Näytti, että itänaapurimme saattaisi peria lopullisenkin voiton avaruuskilvassa, jonka vielä kaukaisena päämääränä siinteli kuu.

Samaisen vuoden Uusissa Kuvalehdissä – joissa oli ylipäättään erittäin runsaasti kirjoituksia avaruuskilvasta – kerrottiin USA:n ilmoittaneen tavoitteeksi kuun valloituksen vuosikymmenen loppuun mennessä.

Tintin mielikuvituksellinen euronäkökulma isojen blokkien välistä oli tilanteeseen täydellinen jatkosarjapointa. Kuun valloittaja on läntisempi Syldavia! Kyllä Syldavian ja Bordurian blokkiriidat tulevat läpi kuutarinoistakin, mutta kertomuksensa keskitytään enimmäkseen kuuprojektin kiehtovuuteen sinänsä, tieteellisenä ilmiönä ja inhimillisenä kokemuksena.

Avaruuskilpailuhan ei ollut ainoa idän ja lännen skisma, vaan kuuluisa kylmä sota oli lanseerattu voimaan täydessä mitassaan elokuussa 1961 kommunistien pystyttäessä Berliinin muurin parissa yössä. Vähintään yhtä paha hengen haukkomista aiheutti meillä Neuvostoliiton lokakuun lopussa 1961 Suomelle lähettämä nootti, jossa se ehdotti kiertoilmaisella sotilasyhteistyötä. Kuukautta myöhemmin alkaneen Tintin hankintapäätös on varmastikin tehty jo ennen noottikriisin puhkeamista, avaruusasioden tultua tapetille.

Aikuiset merikarhut tilaavat heti lennolla viskiä

Timo Ronkainen ja Tintti-tuntija Reijo Valta pitää kiittää löydöstään. Vallan www-sivu on members.surfuu.fi/valta/tintti/index.htm. Aiemminhan olemme olleet alan teostenkin informoimina aivan toisessa luolassa Tintin saapumisjärjestyksestä.

Edes WSOY:n kovakantiset vuosien 1961-62 Tintit suomentanut Aimo Sakari ei mainitse Uuden Kuvalehden sarjoista mitään Infole antamassaan seikkaperäisessä haastattelussa (Sarjainfo 2/1994). Se varmistaa, ettei kuujuttujen kääntäjä ollut myöskään hän. Nimistöstään lähinnä joillakin päähenkilöillä oli samat vastineet kuin WSOY:n Tinteissä.

Haddock on periaatteen mies.

Sarjakuvafanit ovat aina olettaneet Tinttejä yritetyn tuoda Suomeen 1960-luvun alun kirjahankkeessa valitsemalla tarkoituksella harmittomimmat ja lapsenomaisimmat tarinat. Siten ei ennätetty antaa todellista viitettä Tintin maailmojen kompleksisuudesta poliittisine kärhämöineen ja muineen.

Uuden Kuvalehden valintamotiivi on kuitenkin selvästi ollut aktueli, päinvastoin kuin WSOY:llä. Haddock myös tilaa muuta mutkitta heti kuutarinaan alussa lentoemännältä viskiä, eikä samanaikaisesti albumikäännöksiin keksittyä lastensarjakuvamaista korvikevirvoketta "malspiikkia". Kuujuttujen suomentamisen tausta on kaikilta osin vähemmän sattumaa kuin 1950-luvulla kokeilussa "Sarvipään" salaisuudessa (kuten lehti nimesi Yksisarvisen salaisuuden). "Sarvipää" on rutiiniluontoisempi ja maailmanmenosta irrallinen tapaus, joka lienee tullut Uuteen Kuvalehteen vain suosittuna esimerkisarjakuvana Euroopasta. Avaus ei johtanut silloin pysyvään ilmestymiseen, ei edes tarinan jatko-osan julkaisemiseen. WSOY:n 1960-luvun apparithan tyssäivät samaan piraattitarinaan.

Voidaan viskata hypoteesi, että toisella yrityksellään Uudessa Kuvalehdessä Tintti olisi saattanut jäädä pysyväksi ilmiöksi lehden palstoilla. Kallisti tuotettu, 12 vuotta ilmestynyt asiaviikkolehti osoittautui kuitenkin ajan mittaan kannattamattomaksi yhtälöksi. Mitkähän Tintti-tarinat Turjan lehti olisi jatkaessaan julkaissut seuraavaksi? Ehkä jopa vaativimpia Tinttejä mallia Tuhatkaunon tapaus, jossa kylmän sodan blokkiajatteluun pureuduttiin nerokkaana seikkailusarjakuvana. Tai Seikkailun Punaisella merellä, Tintin Töbetissä?

Vai olisiko Turjan sakkii heidellut kepeän kuplivan Castafloren korut tuoreeltaan suomeksi? Ja olisiko tarinassa keskeisesti esiintyvä ranskalaislehti Paris-Flash käännetty aika samannäköiseksi Uudeksi Kuvalehdeksi tai sen seuraajaksi, vielä samannäköisemmiksi Uudeksi Maailmaksi? ■

Asema syksy 2003

UUTTA KERTOVAA SARJAKUVAA

Laikku 03

VIIDEN MERKITTÄVIN KOTIMAINEN SARJAKUVA-JULKAISU! Uusi kansainvälinen kulttuurin Laikkulehti kokoaa yhteen uuden perheen sarjakuvantekijät ja arvostajat. Mukana Tintin Sarjakuvantekijät ja arvostajat, Mikko Lietzen (Kalle Wessli), Pentti Mäntynen (Jussi Karjalainen), Aarne Reini (Lasse Sappola), Jami Ego (Lasse Hoikka), Pentti Tapanainen (Timo Ronkainen) ja Kalle Lehtinen (Rosa Likon). With English subtitles.

(SYYSKUU 2003, 85, 104€, 12 EUR)

Talossa 2004: LAIKKU 04 (Elokuu 2004)

Pauli Kallio väkijoukko sarjakuvantekijöiden valtakunnan parhaiden piirtäjien tukitoimena.

Joopulu-sarja

Ville Ranta, Sade

Odotettu sarjakuvantekijä nyt yksinäisellä lomalla. Sitäkin ruususti kuvataan uudelleen piirrettyinä ja ennen julkaisemattomina osia.

(SYYSKUU 2003, 85, 19€, 17 EUR)

Pikkupulu-sarja

Mika Oksanen, Lohikäärmeen vauvas

Poika ja kissa keltaavat suomenruotsalaisen lohikäärmeen turvasta saartuissa.

Maria Björklund, Kala

Minussa on suuri lämmönsäilytyskäs, joka on muuttanut käyttäytymistä jättäen lauman karsit.

(SYYSKUU 2003, 85, 28€, 4 EUR)

KYSY KIRJAKAUPASTA TAI TILAA: WWW. info@ asema.fi